

REGIO READER

FOODVALLEY

Ademruimte

Verkwikkende vergezichten

Regionaal ontwerpen aan gezondheid en geluk

Eo Wijersprijsvraag 2025-2026

Wijers

EO WIJERS
STICHTING

Reader
Regio Foodvalley

EO Weijersprijsvraag 2025

"Ademruimte voor
de Foodvalley"

***Regio Foodvalley de voorbeeldregio
voor gezondheid, geluk binnen de
grenzen van het landschappelijk
natuurlijk systeem***

Ademruimte voor de Foodvalley

Ademruimte lijkt vanzelfsprekend, maar is één van de belangrijkste voorwaarden om gezond en gelukkig te kunnen leven. In Regio Foodvalley hechten we daar enorm veel waarde aan: ademruimte om te wonen, te werken, te ontspannen en samen te bouwen aan een veerkrachtige toekomst. Ademruimte betekent voor ons niet alleen schone lucht, maar ook ruimte in ons landschap, in onze economie en in onze keuzes. En veerkracht in ons natuurlijk systeem om veranderingen op te kunnen vangen.

De regio in het kort

380.000 inwoners
+10-20% (2050)

160.000 woningen
+45.000 (2040)

195.000 banen
+18% (2010)

*Putten werkt samen op de thema's Voeding en Landelijk gebied

Regio Foodvalley is een samenwerkingsverband (Gemeenschappelijk Regeling) waarin acht gemeenten samenwerken: Barneveld, Ede, Nijkerk, Renswoude, Rhenen, Scherpenzeel, Veenendaal en Wageningen. Voor de EO Wijersprijsvraag sluit ook Putten zich aan.

***Cijfers exclusief gemeente Putten**

De regio in het kort

Regio Foodvalley ligt in het hart van Nederland. Ingesloten tussen de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug van de Nederrijn tot het Nijkerkernauw, uniek in Nederland. De Gelderse Vallei, veen kleinschalig landschap. Met dorpen, steden en landgoederen en met beken die van hoog naar laag slingeren door het landschap. Het is een landschap dat ademt en ons ruimte en ademruimte geeft.

Dit gevarieerde landschap geeft ons ook identiteit. Een identiteit die we koesteren. Als regio die staat voor ondernemersgeest en innovatiekracht. Voor landbouw en vernieuwing. Voor de nuchtere mentaliteit: afspraak is afspraak, hardwerken en altijd nieuwe vormen van bestaan vinden. Maar tegelijk staat deze identiteit onder druk.

De vraag die wij ons stellen – en die we aan jullie voorleggen – is: *Hoe behouden we onze ademruimte in dit unieke landschap, en hoe geven we er samen een toekomst aan die gezond, gelukkig en veerkrachtig is?*

De regio in beeld

Ontwerpvraag

'' Hoe kan Regio Foodvalley zich gezond en gelukkig ontwikkelen, met respect voor de bestaande identiteit en op basis van een gezond bodem- en watersysteem? ''

Toelichting: ontwerpvraag

We vragen ontwerpteams om met beelden, verhalen en ontwerpend onderzoek te laten zien hoe identiteit, landbouw, natuur en verstedelijking in samenhang kunnen bijdragen aan een toekomstbestendige regio waar gezondheid en welzijn voorop staan.

De opgave is vooral kwalitatief van aard: kom met een visie voor een nieuwe ruimtelijke logica die richting geeft aan de keuzes van morgen. Laat daarbij ook zien hoe we daar vandaag al mee om kunnen gaan – welke stappen nu al gezet kunnen worden om het vergezicht dichterbij te brengen.

1. Uitdaging: een gezonde leefomgeving creëren, met oog voor identiteit en economisch perspectief

Transitie in de landbouw

De regio draait op de landbouw. Als regio zijn we trots op onze agrifood sector en is het onderdeel van onze identiteit. De agrifood sector is de ruggengraat en één van de economische en sociale pijlers voor het landelijk gebied en de maakindustrie in de regio. Waar de ondernemende landbouwsector onze regio veel kracht geeft zien we ook de keerzijde van de agrifoodsector; de veedichtheid is nergens zo hoog als in onze regio. Deze veedichtheid zorgt voor grote uitstoot aan fijnstof en ammoniak. Met de kwetsbare natuur nabij, maar ook voor het welzijn van de bewoners voor de regio (fijnstof), vraagt dit nu om verandering.

We staan dus voor een pijnlijke spanning: hoe behouden we de kennis, de innovatiekracht, en de trots van onze boeren en de regio, terwijl we tegelijk de gezondheid van mens en natuur drastisch moeten verbeteren?

Boeren in onze regio zijn niet alleen producenten; ze zijn beheerders van het landschap, dragers van traditie, bewoners van het gebied en vormen een hechte gemeenschap. En het zijn ook ondernemers die moeten werken aan een toekomstbestendig bedrijf. Waarbij de mentale gezondheid op en rond het erf onder druk staat. Hoe kunnen we hun houding, hun kennis en ondernemerschap en hun trots inzetten in een beweging waarin geluk en gezondheid het nieuwe fundament is? Hoe behoud je, en bouw je voort op de identiteit van de bewoners van het gebied? Hoe doe je recht aan de identiteit van onze Regio ga je om met een hechte gemeenschap waar veranderingen veel impact hebben? Denk aan de boerenprotesten waarbij boeren uit Stroe de snelweg op gingen, en de tijd waarbij de omgekeerde vlag in Regio Foodvalley overal zichtbaar was. Hoe houd je elkaar vast en verlies je niet de identiteit van de bewoners van de regio?

Om mee te nemen

De (fysieke en mentale) gezondheid van bewoners, landschap, dieren vragen om snelle verbetering. Welke nieuwe ideeën en kansen zijn denkbaar? En wat is ervoor nodig om deze toe te passen?

[Abermedia, 2022]

[ANP, 2022]

2. Uitdaging: Een toekomstbestendig bodem- en watersysteem voor een gezonde regio

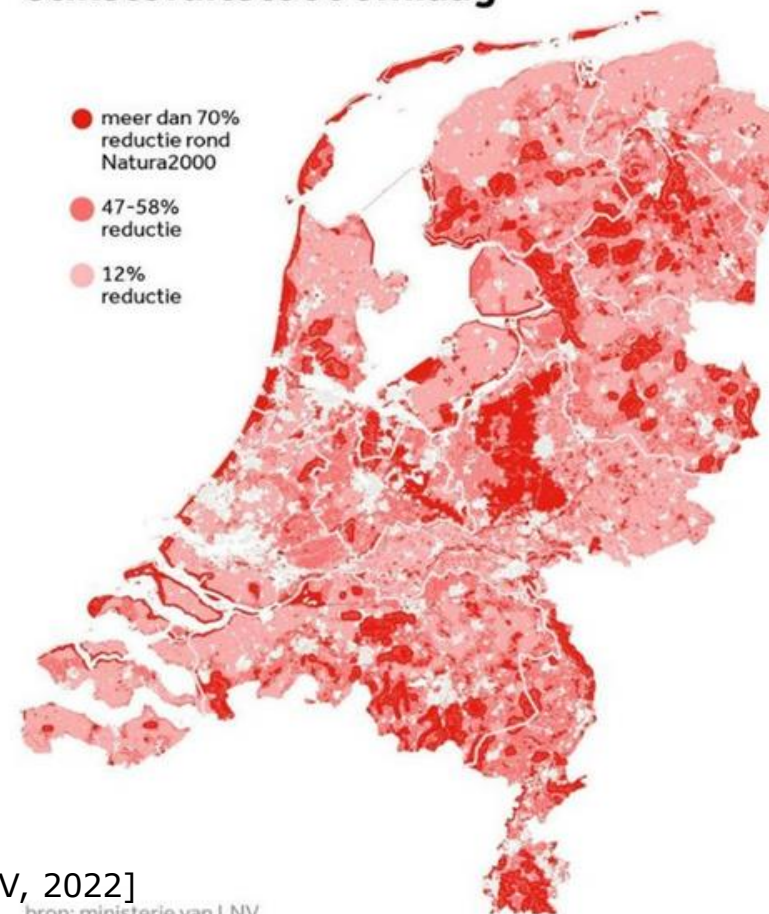
Natuurherstel en robuust watersysteem

Het unieke landschap van de vallei, omgeven door de waardevolle natuur op de Heuvelrug en Veluwe en daar doorheen de beken als groenblauwe aders door het landschap staat onder druk. Het landschap is de afgelopen decennia veranderd en is zijn karakteristieke identiteit kwijt geraakt. Schaalvergroting van de landbouw heeft geleid tot een rommelig landschap waarin beken zijn rechtgetrokken, landschap is ontwaterd en waar landschapselementen zijn verdwenen. De hoge veedichtheid zorgt voor te veel uitstoot van ammoniak en stikstof in de bestaande natuurgebieden.

De rek is eruit, de ademruimte in het natuurlijk systeem raken we kwijt. Dit zorgt voor vergaande verdroging, een grote stikstofuitstoot met daaruit volgende natuuropgave, het niet halen van KRW doelen, wateroverlast, achteruit hollende biodiversiteit en niet realiseren van de basiskwaliteit natuur.

Er moet toegewerkt worden naar een nieuwe balans in het bodem en watersysteem; hydrologisch systeem herstel is noodzakelijk om de KRW en de natuurdoelen van de Veluwe te halen. Een nieuwe balans die uitgaat van de karakteristieken van het natuurlijk systeem is noodzakelijk voor een gezonde toekomstbestendige Regio.

In deze gebieden moet de stikstofuitstoot omlaag

Om mee te nemen

Wat vraagt het herstel van het natuurlijk systeem, als fundament voor een gezonde en gelukkige regio en welke keuzes moeten we hierbij maken? Hoe versterken we de landschappelijke kwaliteit wat de regio in zich heeft? Om hiermee een regio te creëren met ademruimte voor natuur, water en biodiversiteit en de bewoners in onze regio.

3. Uitdaging: Met groei betere condities voor gezondheid en geluk creëren

Schaalsprong in verstedelijking

Regio Foodvalley is in trek, door haar centrale, maar vooral ook groene ligging met de natuur nabij. De regio heeft daardoor een grote woningbouwbehoefte en is hiermee één van de snelst groeiende regio's van Nederland met 45.000 woningen tot 2040. Het is een uitdaging om het juiste evenwicht tussen woningen, infrastructuur, voorzieningenniveau en natuur te bewaren en het groen mee te laten groeien met de woningbouwopgave. Daarom heeft de 2000ha aanvullend groen te realiseren voor voldoende beweging, ontmoeting en draagt ook bij aan versterken van biodiversiteit en klimaatadaptatie.

[Ontwikkelperspectief ANF, 2024]

Met de komst van de 45.000 woningen in de regio betekent het dat er tienduizenden nieuwe inwoners. Mensen die allemaal ruimte nodig hebben: ruimte om te wonen, te werken en te ontspannen. En juist daar wringt het. Want de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug – de groene longen van onze regio – staan nu al onder druk. Recreatie, bezoekers, files in het bos, achteruit gaande natuur. De grenzen zijn bereikt. Dus hoe zorgen we dat een groeiende bevolking ook toegang houdt tot groen en gezondheid en geluk? Hoe maken we van groen de start en uitgangspunt van de opgave en niet het sluitstuk. Waar vinden inwoners ademruimte dichtbij huis? Hoe laten we groen meegroeien met de grote woningbouwopgave om hiermee een nog groenere regio te realiseren dan wat we nu al zijn? Hoe kunnen we nieuwe uitloopgebieden creëren die de druk wegnemen van onze nationale natuur, en tegelijk bijdragen aan biodiversiteit en klimaatbestendigheid?

Om mee te nemen

Het gaat niet alleen om bouwen van huizen, maar om bouwen aan geluk, als fundament van de regio. Hoe zorgen we dat gezondheid en ontmoeting, beweging en rust, rust en ruimte, ingebouwd zitten in die 45.000 nieuwe woningen?

4. Uitdaging: Nieuwe ruimtelijke logica met gezondheid en geluk als basis

Keuzes maken

Elke hectare in Regio Foodvalley wordt geclaimd. We moeten energieneutraal worden. We willen landbouw en natuur in balans brengen. Er moeten woningen bij, met duurzame infrastructuur en voorzieningen. En ondertussen moet de economie blijven draaien en ook nog toekomstbestendig worden. Een hectare kan maar één keer gebruikt worden. De uitdaging is het maken van échte keuzes en daarbij gebruik te maken van slimme combinaties, waarbij functies elkaar versterken in plaats van verdringen. Te vaak zijn gezondheid en geluk nu nog sluitposten in besluitvorming, terwijl ze het vertrekpunt zouden moeten zijn.

Welke pijnlijke waarheden moeten we onder ogen zien als we geen keuzes maken?

Dit alles speelt zich af in een regio waar het landschap schaars en waardevol is, en waar dorpen en steden sterk met hun omgeving verbonden zijn. Elke nieuwe keuze voor wonen, landbouw, natuur, werken, mobiliteit of energie heeft directe gevolgen voor de leefomgeving en voor de identiteit van het gebied. Daardoor schuurt het vaker: waar maken we ruimte voor groei, en waar zetten we in op behoud, herstel en bevorderen?

Om mee te nemen

Hoe kiezen we voor een ruimtelijke logica waarin gezondheid en geluk de basis vormen? Welke functiecombinaties zijn kansrijk, welke keuzes zijn urgent, en wat moet worden losgelaten? En wat gebeurt er als we geen keus maken, hier zit de echte pijn, het niet maken van keuzes. Wat zijn de pijnlijke waarheden waar we afscheid van moeten nemen. En hoe maken we die keuzes samen, over (bestuurlijke) grenzen heen?

Achtergrondinformatie opgaven

Landelijk gebied - agrosector

Landbouw in de regio

Regio Foodvalley draait op de landbouw en het grote agro foodcomplex.

De agrarische sector is divers; intensieve veeteelt met koeien, kalveren, varkens, kippen en geiten. Daarnaast is er ook akkerbouw en veel gemengde bedrijven. Variërend van volledig natuurinclusieve bedrijven tot technologisch intensief.

Nergens in Nederland is de intensiteit van agrarische bedrijven en de veedichtheid zo hoog als in deze regio. Het agrifoodcomplex vormt een pijler onder de economie: ongeveer één op de zeven huishoudens verdient er direct of indirect zijn inkomen mee, variërend van boer of loonwerker tot onderzoeker en accountant.

De dorpen en steden in Foodvalley hebben van oudsher een dorps en agrarisch karakter. Gemeenschappen zijn hecht: men kent elkaar en ondersteunt elkaar. Tegelijkertijd is het aantal boerenbedrijven in de afgelopen decennia sterk afgenomen. Deze trend is landelijk zichtbaar, maar zet zich in Foodvalley nog sterker door dan elders in Nederland. Daarmee verandert niet alleen het landschap, maar ook de sociale en economische structuur van de regio.

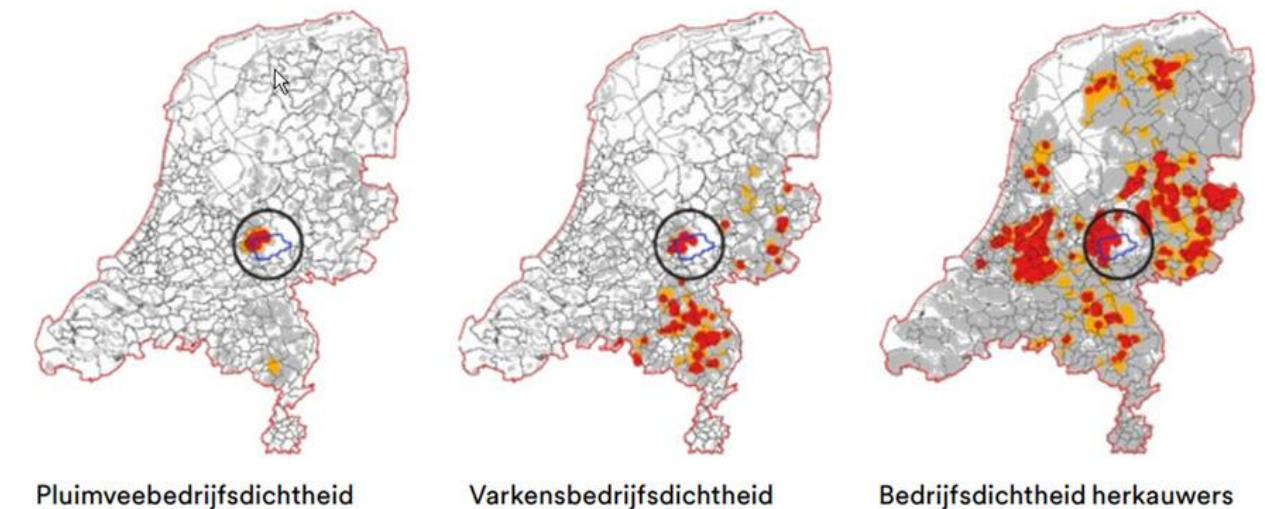
De hoge veedichtheid naast natura 2000 gebieden leidt tot grote problemen; geen vergunning kan worden verleend, bijna alle agrarische bedrijven in de regio zijn piekbelaster, en er zijn vele PAS-melders. De regio zit volledig op slot. Samen met het rijk, provincies en gemeenten wordt in de pilot ondernemersplannen ervaring opgedaan met vergunningen obv doelsturing. Echter, een vergunning hiervoor is ook nog niet verleend. Verder lopen er nog talrijke initiatieven als bodemcursussen, de boer aan het roer, de meetnetwerken waarbij milieudoelen een stap dichterbij worden gebracht.

Mede door de afwachtende rijksoverheid heeft de regio (juli jl.) het heft in eigen hand genomen en een eigen stikstofplan opgesteld om te komen tot 60-70% stikstofreductie voor het gehele gebied. Daarbij zijn juridische houdbaarheid en zekerheid voor agrarische ondernemers uitgangspunten. De vervolgstap is komen tot uitvoering van dit plan, dit wordt momenteel verkend door Rijk, provincie, regio en gemeenten.

In de regio wordt door de partners samengewerkt in het landbouwnetwerk waar ondernemers, overheden en kennispartners samen werken aan een toekomstbestendig agrofoodcomplex.

Daarnaast is in de Regiodeal Foodvalley 1.0 een omgevingsmeetnetwerk gerealiseerd.

Kaarten veebedrijfsdichtheid (WenR 2024)

Landelijk gebied - achtergronddocumenten

Achtergronddocumenten

Regionaal perspectief landelijk gebied Regio Foodvalley: deel A en B: Link: [Regionaal perspectief Landelijk gebied](#)

https://www.regiofoodvalley.nl/fileadmin/regiofoodvalley.nl/documenten/Verkenning_naar_ruimtegebruik_landbouw_2050.pdf

VLGG - Vitaal programma Landelijk gebied provincie Gelderland

Link Uitvoeringsplan stikstof:

https://www.regiofoodvalley.nl/fileadmin/regiofoodvalley.nl/documenten/2025/20250717_Uitvoeringsplan_stikstof_Regio_Foodvalley.pdf

Pilot ondernemingsplannen: <https://www.landbouwnetwerkrfv.nl/pilot-ondernemersplannen-de-peel-en-gelderse-vallei-blauwdruk-voor-gebiedsgerichte-aanpak/>

Landbouwnetwerk: <https://www.landbouwnetwerkrfv.nl/>

Aanzet Toekomstperspectief landbouw Regio Foodvalley (rapport Edo Gies 2023) >> [opvraagbaar](#)

Regiodeal Foodvalley: <https://www.regiofoodvalley.nl/programma/regio-deal/>

Omgevingsmeetnetwerk: <https://metenluchtkwaliteitfoodvalley.nl/over/omgevingsmeetnetwerk/>

Natuurlijk systeem als basis

Nieuwe balans herstel biodiversiteit met BKN

De biodiversiteit holt achteruit, ook in regio Foodvalley. Schaalvergroting en verstedelijking hebben ervoor gezorgd dat we het karakteristieke landschap groenblauw dooraderde landschap zijn verloren.

Bouwplannen vallen stil door het niet verkrijgen van natuurvergunningen.

We zijn op zoek naar een nieuwe balans, uitgaand van de draagkracht van het natuurlijk systeem. In de regio Foodvalley werken we vanuit de Basis Kwaliteit Natuur.

Om een beeld te krijgen is afgelopen jaar een nulmeting hiervoor uitgevoerd (zie link nulmeting).

Hydrologisch herstel

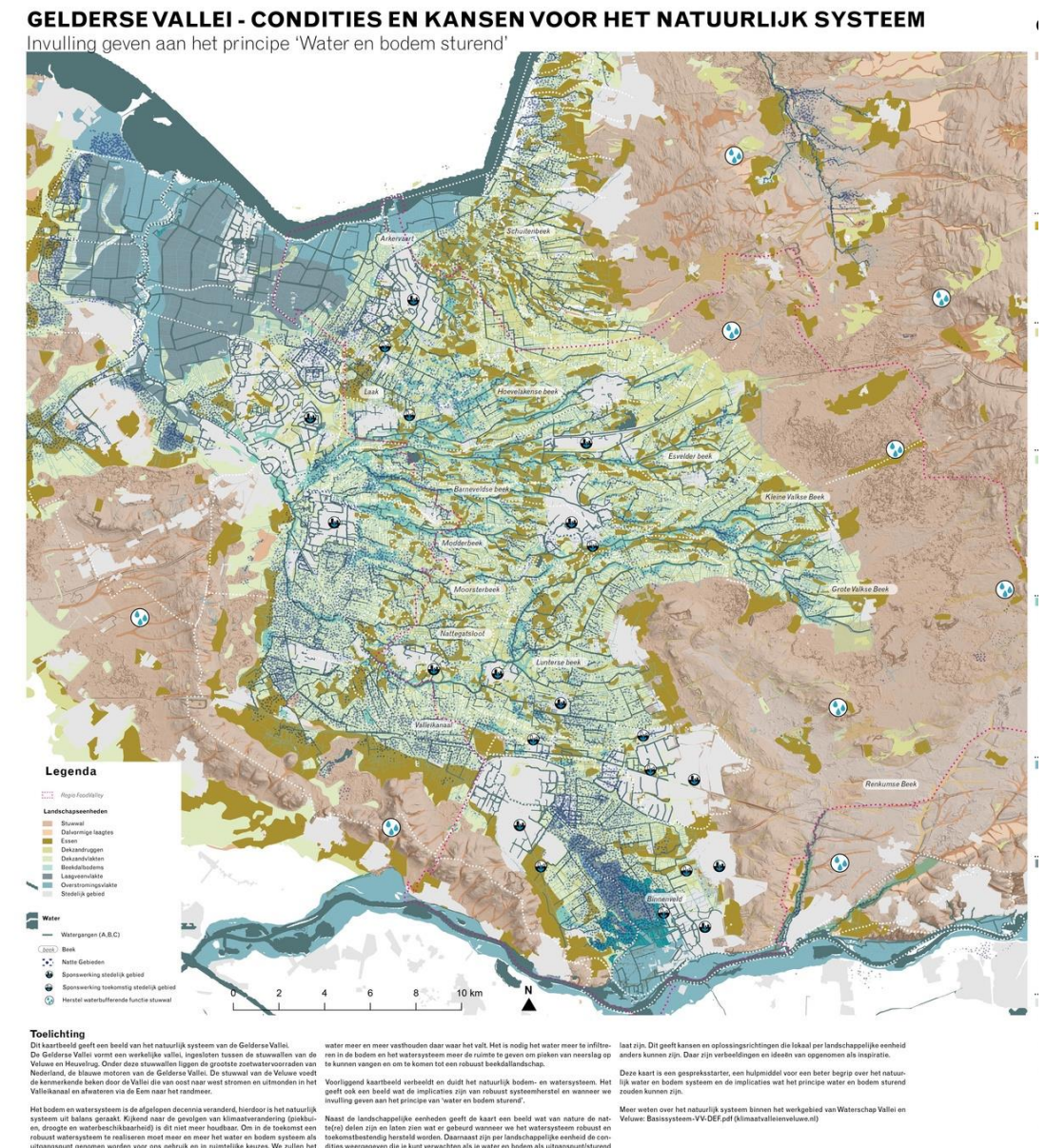
Het bodem- en watersysteem is de afgelopen decennia veranderd. De beken, die vroeger met schoon zoet water uit de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug kronkelend door het landschap liepen, zijn aangepast voor landbouwkundig gebruik. Ze zijn rechtgetrokken, het landschap is versneld ontwaterd en de waterkwaliteit is daardoor sterk achteruitgegaan.

De afgelopen 30 jaar is de waterkwaliteit verbeterd, maar de ingezette verbetering stagneert; Kaderrichtlijn Water doelen worden niet gehaald.

De effecten van klimaatverandering zijn meer en meer voelbaar; hevige neerslag leidt tot wateroverlast. Daarnaast zorgen langdurige perioden van droogte tot droogval van de beken.

De rek is eruit. Het herstel van het hydrologisch systeem is nodig om het bodem- en watersysteem weer veerkracht en ademruimte te geven. Daarmee kan de regio de gevolgen van klimaatverandering beter opvangen en tegelijk voldoen aan de doelen van de KRW

Niet alleen de beken in de Gelderse Vallei hebben last van de watertekort, ook herstel van het hydrologisch systeem is niet alleen nodig voor het beekstelsel zelf, maar ook om de natuurdoelen van de Veluwe als N2000 gebied te realiseren.

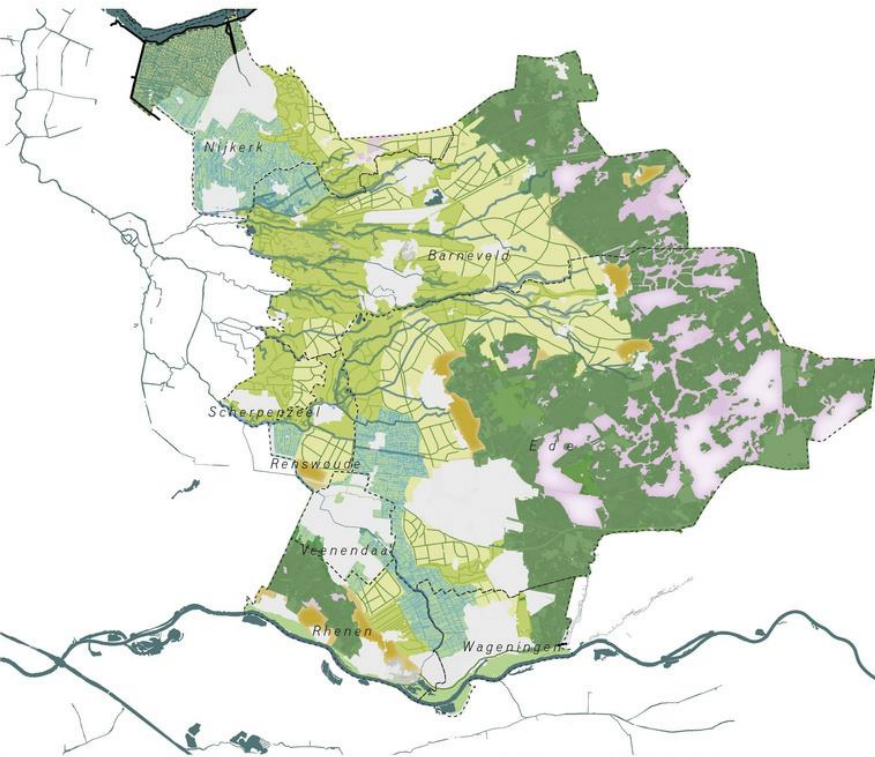

[RPLG, 2024]

GELDERSE VALLEI - CONDITIES EN KANSEN VOOR HET NATUURLIJK SYSTEEM

Invulling geven aan het principe ‘Water en bodem sturend’

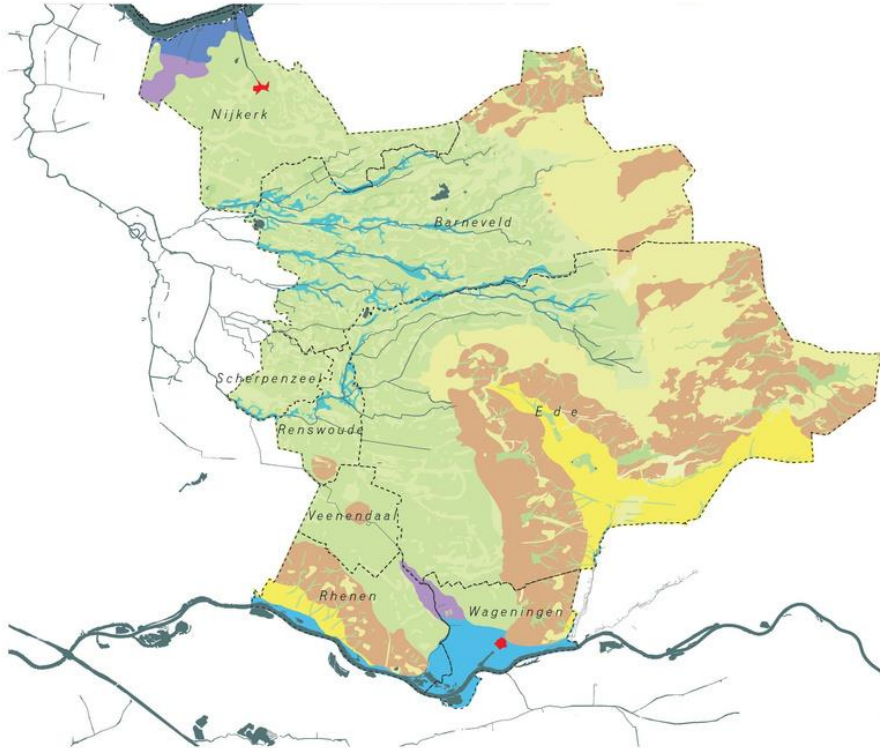
- Bos/Heidelandschap**
 - Bos
 - Heide
- Agrarisch landschap**
 - Engen
 - Broek/heideontginning
 - Kampenlandschap
 - Slagenlandschap
 - Polderlandschap
- Rivierenlandschap**
 - Uiterwaarden
 - Oeverwallen
 - Beken
 - Beekdalen

Natuurlijk systeem

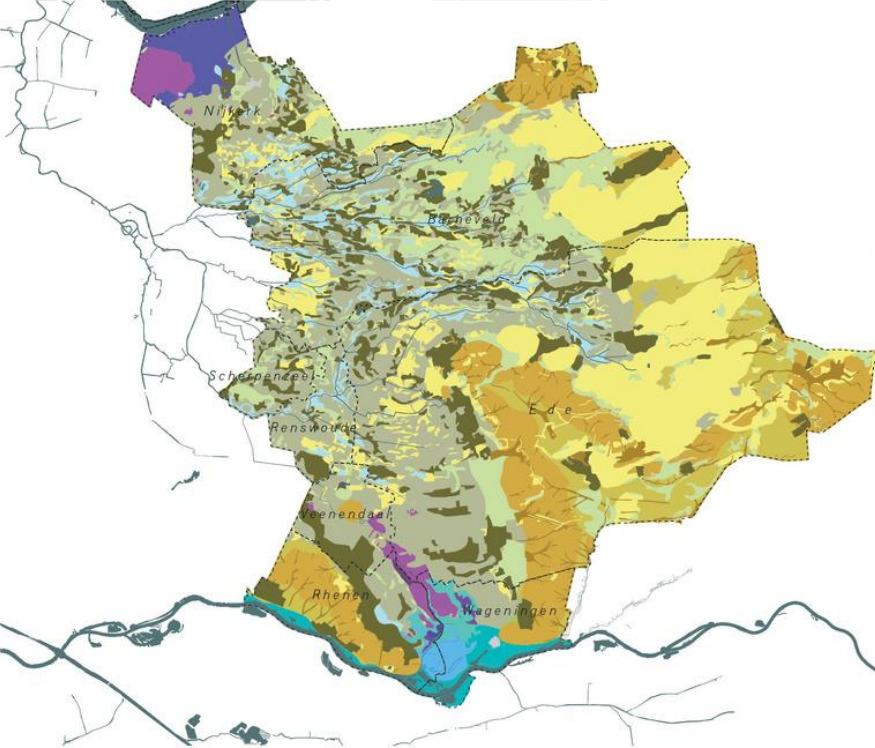
- 2. Utrechtse Heuvelrug**
 - 2.1 Plateaus
 - 2.2 Flanken
- 3. Gelderse Vallei**
 - 3.1 Binnenveld
 - 3.2 Oostelijke Gelderse Vallei
 - 3.3 Noordelijk dekzandgebied
 - 3.4 Westelijke Gelderse Vallei
- 4. Randmeerzone**
 - 4.1 Eemdelta
 - 4.2 Laagveenvlakte Randmeerkust

Geomorfologie

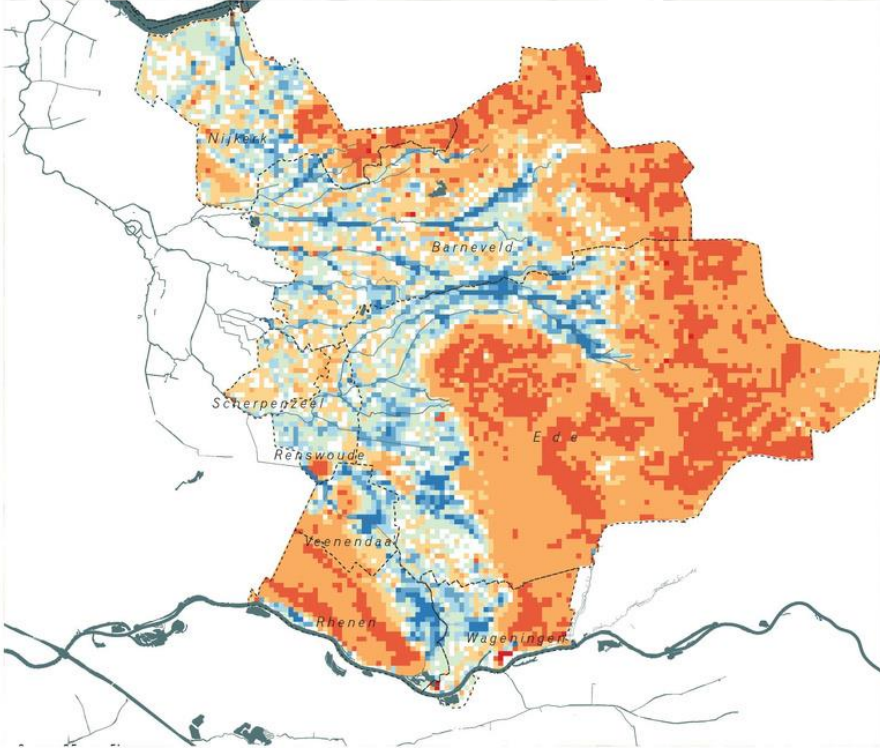
- Stuwvallandschap**
 - Hellingen
 - Plateaus
 - Sandr van Wolfheze
 - Droogdalbodems
- Dekzandlandschap**
 - Dekzandruggen
 - Dekzandruggen en rivierduinen
 - Dekzandvlakten
 - Beekdalbodems
- Overstromingsvlakten**
 - Uiterwaarden
 - Veenvlakten
 - Zuiderzee afzettingen
- Overig**
 - Historische binnenstad
 - Open water

Bodemtypen

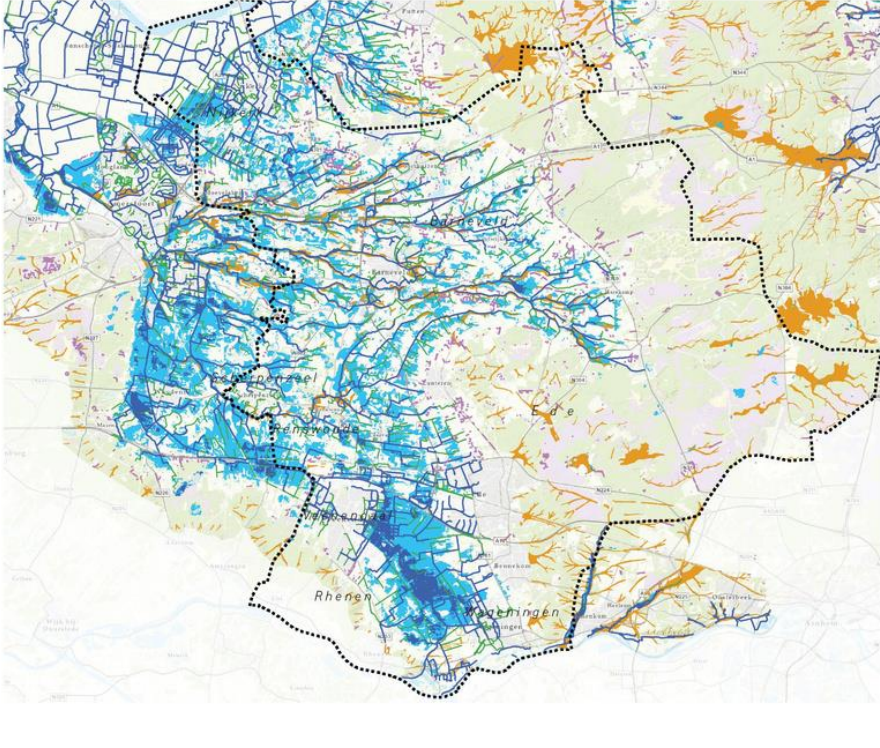
- Dekzandgebied**
 - Dekzandrug
 - Dekzandvlakte
 - Beekdal zand
- Stuwwallen**
 - Stuwwal
 - Droogdal
 - Stuifzandduin
 - Es
- Veengebied**
 - Laagveen
 - Hoogveen
- Rivierengebied**
 - Oeverwal
 - Rivierkom
 - Uiterwaard
 - Zeekleivlakte
 - Water

Kwel en wegzijging

- Kwel en infiltratie**
 - Sterke kwel (>2mm/dag)
 - Sterke kwel (1-2mm/dag)
 - Sterke kwel (0,5-1mm/dag)
 - Enige kwel (0,1-0,5 mm/dag)
 - Geen of weinig flux
- Enige wegzijging (0,1-0,5 mm/dag)**
 - Enige wegzijging (0,5-1 mm/dag)
 - Enige wegzijging (1-2 mm/dag)
 - Sterke wegzijging (>2mm/dag)

Hydrologische effecten

- Hydrologische effecten agv maatregelen tbv robuust systeemherstel**
 - A-water
 - B-water
 - C-watergang bij GHG >100 cmmv
- Natte gebieden**
 - Ia GHG < 25 GLG < 50
 - Ib GHG < 25 GLG 50-80
 - Ic GHG > 25 GLG < 50
 - IId GHG < 25 GLG 50-80
 - Ile GHG > 25 GLG 50-80
 - Ilf GHG < 25 GLG 80-120
 - Ilg GHG > 25 GLG 80-120
- Daltvormige laagte**
 - Daltvormige laagte

bron:
Regionaal perspectief landelijk gebied
Regio Foodvalley, 2024

Natuurlijk systeem als basis - achtergronddocumenten

Regionaal perspectief landelijk gebied:
deel B met achtergrondinformatie >> [opvraagbaar](#)

Uitvoeringsplan Stikstof Regio Foodvalley
https://www.regiofoodvalley.nl/fileadmin/regiofoodvalley.nl/Bestanden/2025/Uitvoeringsplan_stikstof_Regio_Foodvalley.pdf

strokenbeleid Gelderland: <https://www.gelderland.nl/themas/stikstof/invulling-stroken-voor-stikstofvermindering>

nulmeting Basis Kwaliteit Natuur en Groen Blauwe dooradering regio Foodvalley: <https://geo.ede.nl/menu/index.html>

Vitaal landelijk gebied Gelderland (VLGG) -inclusief achtergronddocumenten: <https://www.gelderland.nl/projecten/vitaal-landelijk-gebied-gelderland/belangrijke-documenten>

Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG): <https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/toekomst-landelijk-gebied/utrechts-programma-landelijk-gebied>

Handelingsperspectief water en bodem sturend - provincie Gelderland:
https:// gelderland.stateninformatie.nl/document/13079682/1/Bijlage_11_Gelders_handelingsperspectief____water_en_bodem_sturend____

Blauwe Omgevingsvisie Waterschap Vallei en Veluwe: www.bovi2050.nl

Schaalsprong in verstedelijking

Groei en woningdruk

Regio Foodvalley behoort tot de snelst groeiende regio's van Nederland. Tot 2040 moeten er circa 45.000 woningen worden gerealiseerd. Die groei is noodzakelijk om de woningvraag op te vangen, maar de uitvoering stagneert. Natuurvergunningen, stikstofbeperkingen en een tekort aan plancapaciteit zorgen voor vertraging. De druk op de woningmarkt loopt daardoor verder op, met stijgende prijzen en langere wachttijden tot gevolg. Gemeenten werken nauw samen met woningcorporaties om locaties vrij te maken en bouw te versnellen, maar de opgave blijft omvangrijk en complex.

Mobiliteit, energie en voorzieningen

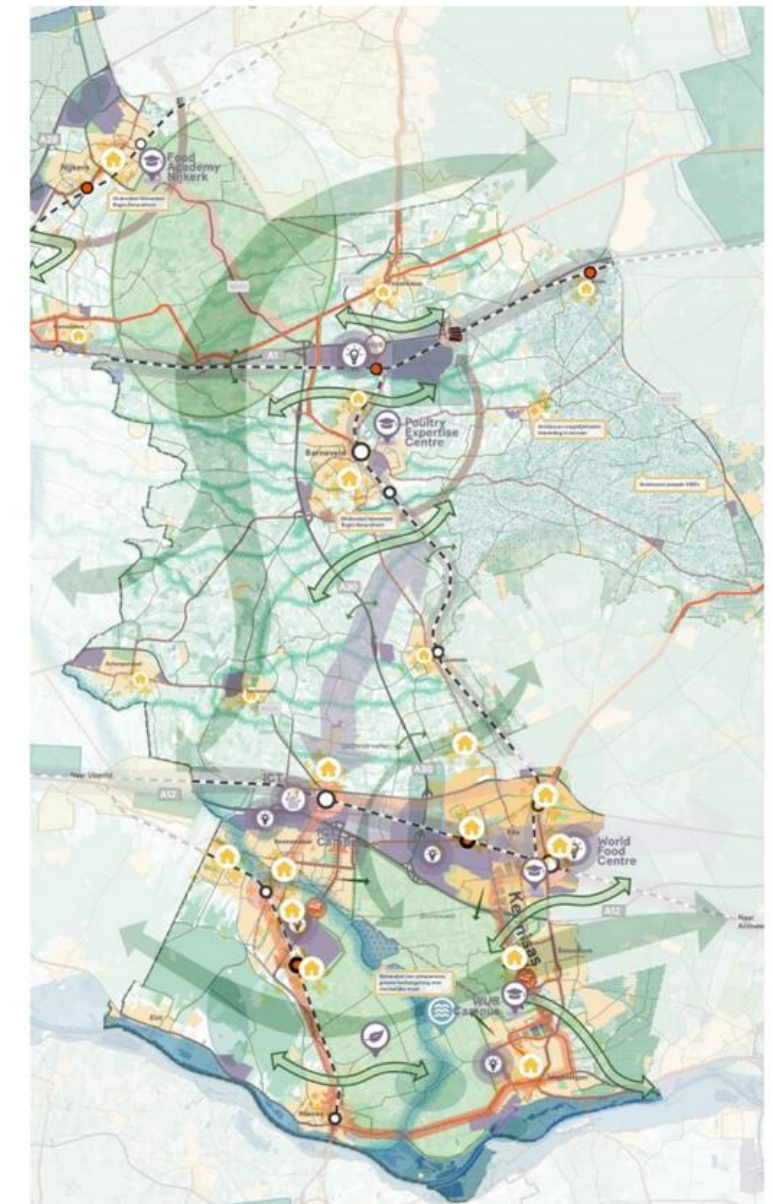
De verstedelijkingsopgave beperkt zich niet tot woningbouw alleen. Het mobiliteitsnetwerk staat nu al onder druk. Files op de A12 en A30 en rond knooppunten als Barneveld en Veenendaal laten zien dat het wegennet zijn grenzen bereikt. Ook het openbaar vervoer staat onder spanning door toenemende reizigersaantallen en beperkte capaciteit op de spoorverbindingen.

De energievoorziening kent vergelijkbare knelpunten. Netcongestie belemmert nieuwe aansluitingen, zowel voor woningen als voor bedrijven. Daarnaast vraagt de bevolkingsgroei om een forse uitbreiding van voorzieningen zoals zorg, scholen, sport en cultuur. Zonder deze investeringen neemt de druk op bestaande voorzieningen toe en komt de leefbaarheid in de regio onder druk te staan.

Werken en economische dynamiek

De verstedelijkingsopgave gaat gepaard met een groeiende vraag naar ruimte voor economische functies. Foodvalley kent een sterke positie in de sectoren food, health en hightech en is vanwege haar ligging aantrekkelijk voor bedrijven. Tot 2040 is er behoefte aan circa 700 hectare nieuwe werkgebieden. De uitbreiding van bedrijvigheid vergroot echter ook de druk op infrastructuur en energievoorziening. De uitdaging ligt in het zorgvuldig afwegen van ruimteclaims en het combineren van werkgelegenheidsgroei met voldoende woningbouw en een bereikbaar en toekomstbestendig energiesysteem.

De kern van de verstedelijkingsopgave in Regio Foodvalley ligt daarmee in de koppeling tussen wonen, werken, mobiliteit en energie. Alleen door deze vraagstukken in samenhang te benaderen kan de regio de noodzakelijke schaa sprong maken en de positie als snelgroeiende regio verder ontwikkelen.

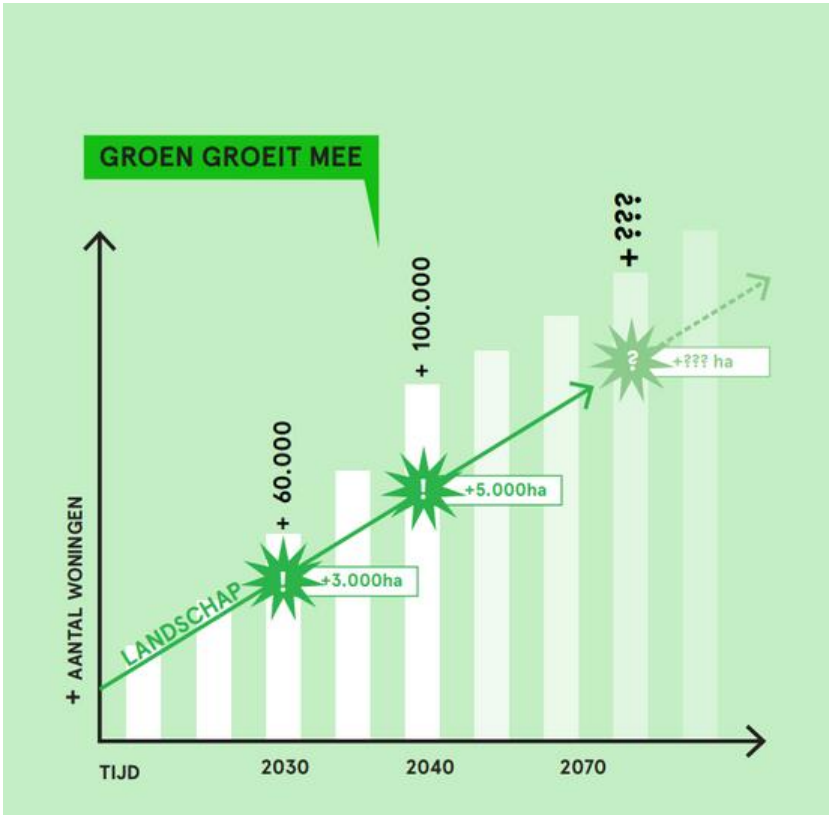

Schaalsprong in verstedelijking

Meer landschap meer stad

Belangrijk onderdeel van de verstedelijkingsstrategie is naast de toename in woningen ook gelijke toename aan landschap en groen. Dit resulteert in de verstedelijkingsopgave in 2000ha aanvullend groen voor de regio; het groen mee laten groeien met de schaalsprong in verstedelijking.

Voor het NOVEX gebied Arnhem Nijmegen Foodvalley is een studie uitgevoerd (juli jl.) hoe invulling te geven aan de uitloopgebieden via in zgn. groene scheggen.

1. LANDSCHAPPELIJK DNA ALS BASIS

- De regio Arnhem-Nijmegen-Foodvalley kent een rijke variatie aan landschapstypen.
- Dit 'landschappelijk DNA' vormt de basis van de scheggen en maakt ze onderling onderscheidend.
- Cultuurhistorische elementen zijn belangrijke dragers binnen het nieuwe groenblauwe raamwerk.

2. REKENING HOUDEN MET WATER EN BODEM

- Het water- en bodemsysteem vormt de basis voor de inrichting van de scheg.
- Een goed ingerichte scheg draagt bij aan een klimaatrobuust landschap, waarin oplossingen voor droogte, waterkwaliteit en waterviligheid zijn geïntegreerd.

3. GROENBLAUW RAAMWERK VOOR EEN AGRARISCH LANDSCHAP

- De scheg verweeft natuur, landbouw en recreatie in een herkenbaar landschap.
- Minstens 35% bestaat uit een groenblauw raamwerk van verschillende landschapselementen.
- Aanleg en beheer liggen bij agrariërs, overheden of grondeigenaren.

4. IMPULS VOOR DE BIODIVERSITEIT

- Het groenblauwe raamwerk creëert een fijnmazige, afwisselende structuur voor basiskwaliteit natuur.
- De scheg verbindt stadsgroen met omliggende natuurgebieden en vormt een ecologische schakel.

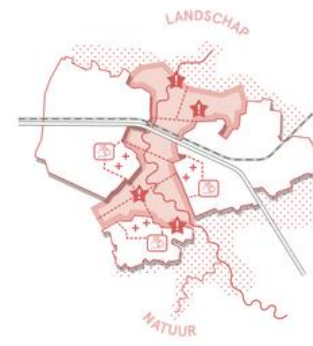
5. RECREATIEVE SCHAKEL TUSSEN STAD EN LAND

- De scheg is een recreatieve schakel tussen stad en landschap.
- De scheg biedt ruimte voor dagelijks wandelen en langere fietsroutes met betekenisvolle bestemmingen.
- Het recreatief gebruik is breed: wandelen, fietsen, skeeleren en varen.

6. VOEDSEL, GRONDSTOFFEN EN ENERGIE LANDSCHAP

- De scheggen combineren natuur, recreatie en agrarisch gebruik.
- Ze vormen groene longen aan de stadsrand en leveren lucht, water, voedsel, energie en grondstoffen.
- Met ± 2/3 productief landschap blijft het nadrukkelijk agrarisch en functioneel van karakter.

7. GEBIEDSSPECIEKE UITVOERINGSSTRATEGIE

- De inrichting van de scheg gebeurt gefaseerd en vraagt om een strategische aanpak.
- Een goed inzicht in lokale opgaven, initiatieven en stakeholders is hierbij essentieel.
- De strategie wordt afgestemd op de specifieke situatie, kansen en uitdagingen van elke scheg.
- De eerste uitvoeringsstap is cruciaal: deze fungeert als katalysator voor verdere ontwikkeling.

8. COALITIE VAN DE SCHEG

- De scheggen kennen een divers eigendom, met betrokkenheid van verschillende overheden en grondeigenaren.
- Realisatie vraagt om een sterke coalitie met gedeelde ambities en doelstellingen.
- Deze coalitie kan bestaan uit grondeigenaren, natuurorganisaties, gemeenten, de provincie en het waterschap.

Schaalsprong in verstedelijking- achtergronddocumenten

Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley. Meer landschap, meer stad: <https://verstedelijkingsstrategie.nl/>
Ontwikkelperspectief Meer landschap meers stad: NOVEX-gebied Arnhem Nijmegen Foodvalley <https://verstedelijkingsstrategie.nl/>

Woondeal Regio Foodvalley:
https://www.regiofoodvalley.nl/fileadmin/regiofoodvalley.nl/documenten/2025/Uitvoeringsagenda_woondeal_Foodvalley_2025_v27nov.pdf

Groen groeit mee - provincie Utrecht: <https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/ruimtelijke-ontwikkeling/groen-groeit-mee>

Groene Scheggen; Een ruimtelijke strategie voor de groene scheggen van het NOVEX gebied Arnhem Nijmegen Foodvalley >> [opvraagbaar](#)

Regionale Energie Strategie (RES): <https://www.regiofoodvalley.nl/programmas/energietransitie>
Energiesysteem van de toekomst Regio Foodvalley; een schets voor regio Foodvalley in 2040:
https://www.regiofoodvalley.nl/fileadmin/regiofoodvalley.nl/documenten/2024/240514_eindrapport_FINAL.pdf

Overige achtergrond documenten

Strategische agenda Foodvalley: <https://www.regiofoodvalley.nl/kennisbank/strategische-agenda>

Omgevingsvisie provincie Utrecht: <https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/omgevingsvisie-en-omgevingsverordening/omgevingsvisie>

Omgevingsvisie provincie Gelderland: <https://www.gelderland.nl/themas/omgeving/omgevingsvisie>

Kadernota Vernieuwing Omgevingsvisie Gelderland:

https:// gelderland.stateninformatie.nl/document/15457513/1?connection_type=16&connection_id=1017864